

اصول اساسی طراحی آموزشی

با فرآیندها و تمرین‌ها

نویسندگان:

ابی اچ برون

تیموئی دی گرین

ترجمه: دکتر محمدرضا عزتی

انتشارات چکامه مهر

پیش گفتار

هدف این کتاب فراهم‌سازی چشم‌اندازی بنیادی از کار طراحی آموزشی است؛ تا اصول اساسی طراحی آموزشی توضیح دهد؛ فرایندهای کاربردی را به نحوی شرح دهد که همه الگوها یا رویکردهای طراحی آموزشی خاص آن را در حدی عالی انجام می‌دهند. ویرایش سوم جزئیات بیشتری تهیه کرده است و اطلاعات آن در مورد فرایند طراحی آموزشی بروز شده است.

- هر فصل که یکی از فرایندهای طراحی آموزشی را نشان می‌دهد با یک یا دو سناریو کوتاه شروع می‌شود تا چالش‌هایی که طراحان آموزشی در آن فرایند خاص با آن روبه‌رو هستند را نشان دهد. هر سناریو در میانه و انتهای فصل پیگیری شده است تا فرایندی که در فصل توضیح داده می‌شود، در عمل نیز روشن شود.
- کل فصل‌ها در ۵ بخش سازماندهی مجدد شده‌اند: قبل از اینکه اقدام به طراحی آموزشی شود؛ تحلیل موقعیت - تحلیل نیاز، تحلیل وظیفه، و تحلیل یادگیرنده؛ تهیه آموزش - برنامه‌ریزی، طراحی، و اجرای آموزش؛ ارزشیابی - تعیین اثر آموزش؛ تولید رسانه - مدیریت فرایند تهیه رسانه. این سازماندهی فصل‌ها با متداولترین روش ارائه درس‌ها در دانشکده‌ها هماهنگ است.

این کتابی برای مبتدی هاست

این کتاب با این قصد نوشته نشده که جانشین یا رقیب کتابی مانند کتاب‌های طراحی سیستماتیک آموزشی دیک، کری و کری؛ طراحی آموزشی اسمیت و ریگان؛ یا طراحی اثربخش آموزشی موريسون رأس و کمپ شود. این کتاب‌ها و مشابه آن‌ها اساس هر کتابخانه‌ای برای متخصصین طراحی آموزشی هستند. هرکدام آن‌ها اطلاعات ارزشمندی در

مورد الگوهایی یکتا یا رویکردهای خاص به طراحی آموزشی دارند که مطالعه تفصیلی ارزشمندی برای دانشجویان سطوح میانی و پیشرفته فراهم می‌کنند.

این کتاب برای آشنایی دانشجویان تازه وارد با عناصر اساسی طراحی آموزشی طراحی شده است که یک نظر اجمالی به اصول اساسی، فرایندها و کارهایی دارد که در حال حاضر این حوزه را تعریف و تشکیل داده است. در این فصل‌ها که عناصر اساسی طراحی آموزشی را تشریح می‌کنند، ما با برشمردن اصول (به طور مثال تحلیل وظیفه) آغاز کرده و سپس فرایندهای به کارگیری این اصول تثبیت شده توسط رهبران این حوزه تشریح، مقایسه و مقابله می‌کند؛ در پایان ما نمونه‌های عملی از نحوه به کار بردن اصول را ارائه می‌دهیم.

لازم است ذکر شود که یک الگوی صحیح به طور کلی سه فاز در فرایند طراحی آموزشی دارد: تحلیل موقعیت (تحلیل نیاز، وظیفه و فراگیر)؛ تهیه آموزش (برنامه‌ریزی، تهیه و اجرای مداخله)؛ ارزشیابی اثر آموزش. وقتی فردی این فازها را فهمید، آماده می‌شود که آنها را به اشکال مختلف برای به اجرا درآوردن تحقیق و آزمایش کند. این کتاب قسمت‌های هر کدام یک از فازها را توضیح داده، به آشناترین الگوهای و رویکردها ارجاع داده، نقاط قوت هر رویکرد را شرح داده، مقایسه کرده و سپس مطابقت می‌دهد. این کتاب همچنین مثال‌ها و توصیه‌های مختلفی برای کار عملی دارد.

پنج قسمت کتاب

گرچه فرایند طراحی آموزشی می‌تواند به صورت سه فاز محسوب شود، این کتاب آن را به پنج قسمت تبدیل کرده است. اولین بخش را "قبل از اینکه شروع به طراحی آموزشی کنید" نام‌گذاری کرده‌ایم؛ این بخش شامل اطلاعاتی است که برای هر طراحی آموزشی حرفه‌ای لازم است اما بخشی سستی از اجزاء فرایند طراحی آموزشی نیست. بخش ۱ شامل مروری بر رشته طراحی آموزشی و هر آنچه که درباره تفکر و یادگیری می‌دانیم است. بخش‌های ۲، ۳ و ۴ کلاً منطبق بر فازهای مدیریت طراحی آموزشی، تحلیل موقعیت، تهیه آموزش و ارزشیابی اثر آموزش است.

بخش ۵ با مسائل تولید سروکار دارد. در این قسمت فصلی بر اساس مدیریت تولید تهیه کرده‌ایم و یک فصل بر مبنای مسائل طراحی بصری ارائه نموده‌ایم - این‌ها را بنا به درخواست

بسیاری از همکاران خود گنجانده‌ایم. فصل مدیریت تولید با مسائل عملی طراحی رسانه‌های آموزشی سروکار دارد. فصل طراحی دیداری، اصول طراحی بصری و روش‌های ایجاد نمایش‌های اثربخش و دلچسب را شرح می‌دهد، گرچه ممکن است که بخشی دائمی از کار طراح آموزشی نباشد، اما بخشی از تجربه طراحی آموزشی دانشجویان هست. فصل مدیریت تولید همچنین شامل اطلاعات و ارتباطات و حل اختلاف است که ثابت شده برای کار طراحی آموزشی دانشجویان مفید است.

حرفه‌ای‌ها در هنگام عمل

برای ارائه شرح و تفصیل بیشتر در این کتاب، ما از طراحان آموزشی درخواست کردیم که چند مورد از موقعیت‌های حرفه‌ای را برای توضیح نحوه سازماندهی‌ها، اصول و فرایندهای مختلف طراحی آموزشی ارائه دهند که به شکل عملی به کار برنده‌اند این توصیف‌ها، همراه با بعضی از تجارب خود ما به عنوان طراح آموزشی و معلم در بخش‌هایی که ما آن را حرفه‌ای‌ها در هنگام عمل نامیده‌ایم به اشتراک گذاشته شده است. امیدواریم که این گزارش‌ها از این حوزه حرفه‌ای به دانشجویان برای درک بهتر فرایندهایی که در کار و آموزش و پرورش به کار می‌روند کمک کار باشند.

آرزوی صمیمانه ما این است که این کتاب، دانشجویان را با مبانی اصولی و فرایندهای طراحی آموزشی بدون هیچ تأکیدی بر الگویی از طراحی آموزشی خاصی آشنا کند، در همان حال و همزمان با توصیه‌های عملی در نحوه طراحی، تهیه و ارزشیابی آموزش ارائه می‌شود. امید داریم مثال‌های عملی و توصیه‌ای که گنجانده‌ایم به تازه کاران طراحی آموزشی، برای درک مسائل پیرامون کار طراحی آموزشی کمک کند. به علاوه، امید داریم فرایندهای توصیف شده و مثال‌های عملی ارائه شده به صورت فوری به طراحان آموزشی برای به کارگیری اصول و فرایندها در پروژه‌هایشان کمک کند.

ابی برون و تیم گرین

فهرست مطالب

بخش اول

فصل اول، رشته طراحی آموزشی

۱۵	طراحی آموزشی چیست؟
۱۶	الگوهای طراحی / تهیه آموزشی
۱۸	الگوی با رویکرد سیستمی برای طراحی آموزشی
۲۴	طرح طراحی آموزشی کمپ، موريسون و رأس
۲۵	الگوی ریگ در استخر مریل
۲۷	الگوی تقریب پی در پی
۲۸	رویکرد سستی (تحلیل، تهیه، ارزشیابی)
۲۹	رویکرد غیر سستی
۳۲	رویکردهای گزینش گرا و پست مدرن
۳۴	فرایند ارتباط دادن به فعالیت‌های عملی
۳۷	خواندنی‌های پیشنهادی
۴۵	منابع ۴۶

فصل دوم، درک نحوه تفکر و یادگیری افراد

۴۹	مرور فصل
۵۰	شناخت و عملکردهای شناختی خاص
۵۱	چشم‌اندازی تاریخی به تفکر: تاریخچه‌ای مختصر
۵۴	دیدگاهی مدرن نسبت به تفکر: تغییر از فلسفه به روانشناسی
۵۶	یادگیری چیست؟
۶۲	نقش یادگیرنده از دیدگاه یک رفتارگرا
۶۵	رویکرد شناختی به یادگیری
۶۶	انواع یادگیری
۶۸	

۶۹	 حیطه شناختی
۷۰	 حیطه عاطفی
۷۱	 حیطه روان حرکتی
۷۳	 فرایند ارتباط دادن به فعالیت‌های عملی
۷۵	 خواندنی‌های پیشنهادی
	منابع ۷۵

بخش دوم ۷۹

فصل سوم، تحلیل نیاز ۸۰

۸۱	 مرور فصل
۸۱	 تحلیل نیاز: مرور
۸۳	 سؤال‌های تحلیل نیاز
۸۴	 تحلیل نیاز رسمی و غیر رسمی
۸۶	 رویکرد معروف در تحلیل نیاز
۱۰۰	 تحلیل نیاز و فرایند طراحی آموزشی
۱۰۲	 فرایند ارتباط دادن به فعالیت‌های عملی
۱۰۴	 خواندنی‌های پیشنهادی
	منابع ۱۰۴

فصل چهارم، تحلیل وظیفه ۱۰۵

۱۰۶	 مرور فصل
۱۰۷	 تحلیل وظیفه چیست؟
۱۰۹	 رویکرد معروف در تحلیل وظیفه
۱۱۴	 روش تحلیل وظیفه
۱۱۹	 ارزشیابی صحیح بودن تحلیل وظیفه
۱۲۰	 تحلیل وظیفه در فرایند طراحی آموزشی
۱۲۳	 فرایند ارتباط دادن به فعالیت‌های عملی

۱۲۵.....	خواندنی‌های پیشنهادی
منابع	۱۲۵

فصل پنجم، تحلیل یادگیرندگان ۱۲۷

۱۲۸.....	مرور فصل
۱۲۹.....	تحلیل یادگیرندگان
۱۳۳.....	سبک‌های یادگیری
۱۴۳.....	روش کار تحلیل یادگیرنده
۱۴۵.....	ارزشیابی موفقیت تحلیل یادگیرنده
۱۴۷.....	تحلیل یادگیرندگان و فرایند طراحی آموزشی
۱۴۹.....	فرایند ارتباط دادن به فعالیت‌های عملی
۱۵۱.....	خواندنی‌های پیشنهادی
منابع	۱۵۱

بخش سوم ۱۵۳

فصل ششم، هدف‌های آموزشی و هدف‌های عینی ۱۵۴

۱۵۵.....	مرور فصل
۱۵۶.....	هدف‌های کلی و هدف‌های عینی آموزشی
۱۵۶.....	تفاوت بین هدف‌های کلی آموزشی و هدف‌های عینی آموزشی
۱۶۰.....	تنظیم هدف‌های کلی
۱۶۸.....	ارزشیابی از درستی تدوین هدف‌ها و هدف‌های رفتاری
۱۶۹.....	هدف‌های کلی و هدف‌های عینی و فرایند طراحی آموزشی
۱۷۲.....	فرایند ارتباط دادن به فعالیت‌های عملی
۱۷۳.....	خواندنی‌های پیشنهادی
منابع	۱۷۳

۱۷۵

فصل هفتم، سازماندهی آموزش

۱۷۶.....	مروری بر فصل.....
۱۷۷.....	وسعت و توالی.....
۱۷۹.....	سطوح سازماندهی، کلان، خرد، عمودی و افقی.....
۱۷۹.....	ساختارهای سازماندهی: محتوا و رسانه.....
۱۸۰.....	رویدادهای آموزش.....
۱۸۲.....	برنامه درسی تجارب یادگیری.....
۱۸۶.....	روش‌های ارائه آموزش.....
۱۹۰.....	دو نوع ارائه آموزشی.....
۱۹۱.....	برنامه درسی پنهان.....
۱۹۴.....	سازماندهی آموزش و فرایند طراحی آموزشی.....
۱۹۶.....	فرایند ارتباط دادن به فعالیت‌های عملی.....
۱۹۷.....	خواندنی‌های پیشنهادی.....
	منابع ۱۹۷

۱۹۹

فصل هشتم، محیط‌های یادگیری و فعالیت‌های آموزشی

۲۰۰.....	مرور فصل.....
۲۰۰.....	تهیه رویدادها و تعامل‌های آموزشی.....
۲۰۳.....	چهار دیدگاه برای طراحی محیط‌های یادگیری.....
۲۰۵.....	محیط یادگیری.....
۲۱۳.....	تحقیقات پشتیبان برای شیوه‌های آموزشی.....
۲۲۴.....	وضع هدف‌های رفتاری و ارائه بازخورد.....
۲۲۷.....	محیط‌ها و فعالیت‌های یادگیری و فرایند طراحی آموزشی.....
۲۲۹.....	فرایند ارتباط دادن به فعالیت‌های عملی.....
۲۳۰.....	خواندنی‌های پیشنهادی.....
	منابع ۲۳۰

بخش چهارم

۲۳۳

فصل نهم، ارزشیابی پیشرفت یادگیرنده

۲۳۴

۲۳۵..... مروری بر فصل

۲۳۵..... ارزشیابی، سنجش و اندازه‌گیری

۲۶۱..... تغییری در نگرش

۲۶۳..... ارزشیابی یادگیرنده و تغییر در نگرش

۲۶۴..... اجرای ارزشیابی یادگیرنده

۲۶۷..... ارزشیابی تکوینی و تراکمی

۲۷۰..... نقش طراح آموزش

۲۷۱..... ارزشیابی پیشرفت تحصیلی یادگیرنده و فرایند طراحی آموزشی

۲۷۴..... فرایند ارتباط دادن به فعالیت‌های عملی

۲۷۶..... خواندنی‌های پیشنهادی

منابع ۲۷۶

فصل دهم، تعیین موفقیت محصول طراحی آموزشی

۲۷۷

۲۷۸..... مرور فصل

۲۷۸..... ارزشیابی تکوینی و تراکمی

۲۸۷..... نمونه‌سازی سریع و آزمون قابلیت کاربری

۲۹۰..... طراحی و اجرای یک ارزشیابی تکوینی

۲۹۹..... طراحی و اجرای ارزشیابی تراکمی

۳۰۵..... فرایند ارتباط دادن به فعالیت‌های عملی

۳۰۶..... خواندنی‌های پیشنهادی

منابع ۳۰۶